

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پژوهشکده زبان‌شناسی
گروه زبان‌شناسی همگانی

رساله دکتری رشته زبان‌شناسی همگانی
**بررسی رشد زبانی و آگاهی فرازبانی میان کودکان دوزبانه (آذری-
فارسی) کم‌شنوای دارای کاشت حلزون و طبیعی**

استادان راهنما:
دکتر حوریه احدی
دکتر رضا نیلی‌پور

استاد مشاور:
دکتر فرنوش جاراللهی

پژوهشگر:
حمید رضایی
شهریورماه ۱۳۹۸

سپاسگزاری

پژوهش حاضر به بررسی رشد زبانی و آگاهی فرازبانی در کودکان دوزبانه (آذری- فارسی) کم‌شنوای دارای کاشت حلزون و طبیعی صورت گرفته است.

از استاد بزرگوارم خانم دکتر احدی به خاطر قبول راهنمایی این پژوهش کمال تشکر را دارم، نکات راه‌گشا و تذکرات به‌جا و راهنمایی دقیق و دلسوزانه‌ی ایشان در پیشبرد پژوهش حاضر انکارناپذیر است که با صبر و حوصله اینجانب را راهنمایی می‌کردند.

از استاد فرزانه جناب آقای دکتر نیلی‌پور به جهت قبول راهنمایی کمال تشکر و قدردانی را دارم. از استاد محترم سرکار خانم دکتر جارالهی کمال تشکر و قدردانی را دارم و همچنین در مقام مشاور که با نهایت صبر و حوصله نکات ارزنده‌ای را گوشزد می‌کردند، نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

کلاسهای پربار استاد بزرگوارم خانم دکتر افراشی و مباحثی که در این کلاسها مطرح می‌شد و نوع نگاهی که ایشان نسبت به زبان‌شناسی داشت، انگیزه و علاقه‌ی بسیار را برای پرداختن به مسائل این حوزه در من به‌وجود آورد، نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

از استاد ارجمندم دکتر عاصی در مقام مدیر گروه زبان‌شناسی و نیز به خاطر کلاسهای پربار صرف کمال تشکر را دارم.

از استاد ارجمندم دکتر دبیرمقدم به خاطر کلاسهای دستور گشتاری که با صبر و حوصله فراوان همواره مایه دلگرمی من بوده و هست، بی‌نهایت سپاسگزارم.

از استاد بزرگوارم جناب دکتر سجودی به خاطر کلاسهای زبان‌شناسی در ادبیات که با نهایت حوصله و متانت تدریس می‌کردند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از استاد ارجمندم دکتر مدرسی به خاطر صبر و حوصله باور نکردنی در تدریس واج‌شناسی کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از استاد بزرگوارم سرکار خانم دکتر نعمت‌زاده بابت کلاسهای پژوهش‌های میان رشته‌ای کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از استاد بزرگوارم دکتر فاضلی بخاطر کلاس نشانه‌شناسی فرهنگی کمال تشکر و قدر دانی را دارم. از استاد بزرگوارم دکتر پاکت‌چی بابت کلاس‌های سمینار چندرشته‌ای کمال تشکر و قدر دانی را دارم. در ضمن از دوست و همکار محترم دکتر حاجی‌لو کمال تشکر را دارم که در انتخاب موضوع و چگونگی پیشبرد رساله نکات مفید و ارزنده‌ای را گوشزد کردند.

در پایان با وجود تمام راهنماییها و نکات ارزنده اساتیدم، کلیه نقصها و کمبودهای این پژوهش مستقیماً و تماماً از آن نگارنده است. امیدوارم این پژوهش انگیزه‌ای برای انجام تحقیق‌های بعدی در این حوزه باشد.

به یاد

معلمان بزرگ زندگیم

مادر م و پدر م

که روح امید و تلاش

را در من پرورانده‌اند.

چکیده

بررسی روند رشد زبان و آگاهی فرازبانی کودک از جمله مباحث اصلی مطرح در زبان‌شناسی و روان‌شناسی زبان است. حس شنوایی برای فراگیری زبان و رشد آن ضروری است. از این رو، پژوهش‌های بسیاری درباره مهارت زبانی کودکان کم‌شنوا در زبان‌های مختلف انجام شده، که به نتایج متفاوتی منتهی شده است. در مقایسه با کودکان سالم، بیشتر کودکان کم‌شنوا تأخیرهایی را در رشد برخی حوزه‌های زبان از خود نشان داده‌اند. هدف از پژوهش حاضر بررسی رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه آذری-فارسی کم‌شنوای دارای کاشت حلزون و مقایسه آنها با کودکان دوزبانه طبیعی است. بدین منظور، ۳۶ کودک طبیعی و دارای کاشت حلزون از سه پایه پیش‌دبستانی، سال اول و دوم انتخاب شدند که در گروه کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون ۱۸ نفر و در گروه کودکان دوزبانه طبیعی نیز ۱۸ نفر حضور داشت. برای بررسی رشد زبانی آزمودنی‌ها از آزمون‌های نمونه گفتار پیوسته و آزمون رشد زبان (TOLD)، و برای بررسی مهارت‌های فرازبانی از آزمون آگاهی واجی، آزمون آگاهی نحوی و آزمون آگاهی واژگانی استفاده شد. در پژوهش حاضر، یافته‌های حاصل از آمار توصیفی و استنباطی مشخص کرد که رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون در برخی حوزه‌های زبان آذری و فارسی دچار تأخیر است، اما رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی کودکان دوزبانه طبیعی در زبان آذری و فارسی در سطح هنجار است. برای مشخص کردن رابطه میان رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون و کودکان دوزبانه طبیعی در زبان آذری و فارسی، نتایج آماری نشان داد که اختلاف عملکرد آزمودنی‌های پایه پیش‌دبستانی، پایه اول و دوم در برخی از خرده آزمون‌های زبانی و فرازبانی، معنادار نیست ($P > 0.05$). با این وجود، در اکثر آزمون‌ها و خرده آزمون‌های زبانی و مهارت‌های فرازبانی اختلاف عملکرد آزمودنی‌ها در زبان فارسی و آذری معنادار است ($P < 0.05$). در رابطه با همبستگی بین آزمون‌های رشد زبان و مهارت‌های فرازبانی، نتایج پژوهش نشان داد که میان خرده آزمون‌های درک واژگانی و درک دستوری آزمون رشد زبانی با مهارت‌های فرازبانی در هر سه گروه کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون و کودکان دوزبانه طبیعی هم‌تای سنی در زبان آذری و فارسی همبستگی وجود دارد. مقایسه عملکرد بین سه پایه پیش‌دبستانی، سال اول و دوم نیز مشخص کرد که در زبان فارسی بجز بین کودکان طبیعی سال اول و دوم در غنای واژگانی و جنبه ساختاری آزمون آگاهی واژگانی، تقریباً در بقیه آزمون‌های فرازبانی و آزمون‌های رشد زبان تفاوت عملکردی آزمودنی‌ها در زبان فارسی و آذری معنادار است ($P < 0.05$). مقایسه بین سه گروه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون‌های رشد زبان و آزمون‌های فرازبانی زبان فارسی نشان داد که تفاوت عملکرد کودکان سال اول و دوم در جنبه ساختاری آزمون آگاهی واژگانی، معنادار نیست ($P > 0.05$)؛ در مقابل، تفاوت عملکردی آزمودنی‌ها در بقیه آزمون رشد زبان و آزمون‌های فرازبانی زبان فارسی معنادار است ($P < 0.05$). همچنین، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی کودکان پایه‌های پیش‌دبستانی، اول و دوم در گروه کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون و گروه کودکان دوزبانه طبیعی در زبان فارسی و آذری تفاوت معنادار وجود دارد ($P < 0.05$).

کلید واژه‌ها: رشد زبانی، آگاهی فرازبانی، دوزبانگی، کودکان با آسیب شنوایی، آگاهی نحوی، آگاهی واژگانی، آگاهی واجی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش..... ۱

۱-۱ مقدمه..... ۲

۲-۱ بیان مسئله ی پژوهش..... ۳

۳-۱ قلمرو پژوهش..... ۴

۴-۱ اهمیت ضرورت پژوهش..... ۴

۵-۱ اهداف پژوهش..... ۵

۶-۱ کاربردهای پژوهش..... ۶

۷-۱ روش انجام پژوهش..... ۷

۸-۱ پرسش های پژوهش..... ۹

۹-۱ فرضیه های پژوهش..... ۹

۱۰-۱ ساختار پژوهش..... ۹

۱۱-۱ اصطلاحات تخصصی..... ۱۰

فصل دوم: روش شناسی پژوهش..... ۱۲

۱-۲ مقدمه..... ۱۳

۲-۲ نوع پژوهش..... ۱۳

۳-۲ جامعه آماری..... ۱۴

۱-۳-۲ معیارهای ورود و خروج آزمودنی ها به آزمون..... ۱۴

۴-۲ زمان و مکان اجرای آزمونها..... ۱۵

۵-۲ آزمون های پژوهش..... ۱۵

۱-۵-۲ آزمون های رشد زبانی..... ۱۶

۲-۵-۲ آزمون های رشد فرا زبانی..... ۱۸

۶-۲ ابزار و روشهای آماری تجزیه و تحلیل داده ها..... ۲۸

۷-۲ خلاصه..... ۳۰

فصل سوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش..... ۳۱

۱-۳ مقدمه..... ۳۲

- ۳-۲ دستگاه شنوایی..... ۳۲
- ۳-۳ آسیب شنوایی..... ۳۳
- ۳-۴ وسایل کمک شنوایی..... ۳۵
- ۳-۵ سازوکار پردازشی زبان..... ۳۶
- ۳-۶ فرایند درک زبان..... ۳۷
- ۳-۷ رشد زبانی در کودکان طبیعی..... ۳۹
- ۳-۷-۱ واجها/آواها..... ۴۲
- ۳-۷-۲ واژگان..... ۴۲
- ۳-۷-۳ نحو..... ۴۳
- ۳-۸ رشد زبانی در کودکان با آسیب شنوایی..... ۴۴
- ۳-۹ رشد آگاهی فرازبانی..... ۴۷
- ۳-۹-۱ آگاهی واج شناختی..... ۴۹
- ۳-۹-۲ آگاهی واژگانی..... ۵۱
- ۳-۹-۳ آگاهی نحوی..... ۵۲
- ۳-۱۰ دوزبانگی..... ۵۳
- ۳-۱۰-۱ رویکردها به دوزبانگی..... ۵۶
- ۳-۱۰-۲ تأثیر دوزبانگی بر رشد زبان و آگاهی فرازبانی..... ۵۷
- ۳-۱۱ پیشینه پژوهش..... ۶۰
- ۳-۱۱-۱ پژوهشهای خارجی..... ۶۱
- ۳-۱۱-۱-۱ ایانکو-ورال (۱۹۷۲)..... ۶۱
- ۳-۱۱-۱-۲ اسمیت و تاگرفلاسبرگ (۱۹۸۲)..... ۶۲
- ۳-۱۱-۱-۳ کونر (۱۹۹۸)..... ۶۴
- ۳-۱۱-۱-۴ سوریسکی و همکاران (۲۰۰۰)..... ۶۴
- ۳-۱۱-۱-۵ شور و همکاران (۲۰۰۸)..... ۶۴
- ۳-۱۱-۱-۶ دیلون و همکاران (۲۰۰۴)..... ۶۶

۶۶	 (۲۰۰۸) توماس و همکاران ۷-۱-۱۱-۳
۶۷	 (۲۰۰۹) دیویدسن و راسچکی ۸-۱-۱۱-۳
۶۹	 (۲۰۰۹) همکاران ۹-۱-۱۱-۳
۶۹	 (۲۰۱۱) گلدستین و بونتا ۱۰-۱-۱۱-۳
۷۰	 (۲۰۱۱) ییم ۱۱-۱-۱۱-۳
۷۰	 (۲۰۱۲) باراک و بالیستوک ۱۲-۱-۱۱-۳
۷۱	 (۲۰۰۰) لیک ۱۳-۱-۱۱-۳
۷۱	 ۲-۱۱-۳ مطالعات داخلی
۷۱	 (۱۳۸۵) همکاران ۱-۲-۱۱-۳
۷۲	 (۱۳۸۸) همکاران ۲-۲-۱۱-۳
۷۲	 (۱۳۸۸) محمدی ۳-۲-۱۱-۳
۷۳	 (۱۳۹۰) رستمی ۴-۲-۱۱-۳
۷۴	 (۱۳۹۲) احدی ۵-۲-۱۱-۳
۷۵	 (۱۳۹۲) همکاران ۶-۲-۱۱-۳
۷۶	 (۱۳۹۲) کمری ۷-۲-۱۱-۳
۷۶	 (۱۳۹۲) همکاران ۸-۲-۱۱-۳
۷۷	 (۱۳۹۲) جلیله‌وند ۹-۲-۱۱-۳
۷۷	 (۱۳۹۲) همکاران ۱۰-۲-۱۱-۳
۷۷	 (۱۳۹۲) همکاران ۱۱-۲-۱۱-۳
۷۷	 (۱۳۹۳) محسنی اژییه و همکاران ۱۲-۲-۱۱-۳
۷۸	 (۱۳۹۳) همکاران ۱۳-۲-۱۱-۳
۷۸	 (۱۳۹۴) همکاران ۱۴-۲-۱۱-۳
۷۸	 (۱۳۹۴) همکاران ۱۵-۲-۱۱-۳
۷۹	 (۱۳۹۷) همکاران ۱۶-۲-۱۱-۳
۸۰	 (۲۰۱۶) همکاران ۱۷-۲-۱۱-۳
۸۰	 ۱۲-۳ خلاصه و جمع‌بندی

فصل چهار: یافته‌های پژوهش.....	۸۲
۱-۴ مقدمه.....	۸۳
۲-۴ عملکرد کودکان دوزبانه پیش‌دبستانی در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی.....	۸۳
۱-۲-۴ عملکرد کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان فارسی.....	۸۴
۲-۲-۴ عملکرد کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان آذری.....	۸۹
۳-۲-۴ عملکرد کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پیش‌دبستانی در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان فارسی.....	۹۳
۴-۲-۴ عملکرد کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پیش‌دبستانی در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان آذری.....	۹۸
۳-۴ مقایسه عملکرد کودکان دوزبانه پیش‌دبستانی طبیعی و دارای کاشت حلزون در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان فارسی.....	۱۰۲
۴-۴ مقایسه عملکرد کودکان دوزبانه پیش‌دبستانی طبیعی و دارای کاشت حلزون در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان آذری.....	۱۰۲
۵-۴ تحلیل آماری آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی در کودکان پیش‌دبستانی.....	۱۰۲
۱-۵-۴ عملکرد کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی در زبان فارسی.....	۱۱۰
۲-۵-۴ عملکرد کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی در زبان آذری.....	۱۱۶
۳-۵-۴ عملکرد کودکان دوزبانه کاشت حلزون پایه اول در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی در زبان فارسی.....	۱۲۰
۴-۵-۴ عملکرد کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی در زبان آذری.....	۱۲۵
۶-۴ مقایسه عملکرد کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی طبیعی و دارای کاشت حلزون در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان فارسی.....	۱۲۸
۷-۴ مقایسه عملکرد کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی طبیعی و دارای کاشت حلزون در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان آذری.....	۱۲۹
۸-۴ تحلیل آماری آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی در کودکان پایه اول.....	۱۲۹
۹-۴ عملکرد کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی.....	۱۳۶
۱-۹-۴ عملکرد کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان فارسی.....	۱۳۷
۲-۹-۴ عملکرد کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان آذری.....	۱۴۲
۳-۹-۴ عملکرد کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پایه دوم ابتدایی در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان فارسی.....	۱۴۵
۴-۹-۴ عملکرد کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پایه دوم ابتدایی در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان آذری.....	۱۵۰

۱۰-۴	مقایسه عملکرد کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی طبیعی و دارای کاشت حلزون در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان فارسی.....	۱۵۳
۱۱-۴	مقایسه عملکرد کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی طبیعی و دارای کاشت حلزون در آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی زبان آذری.....	۱۵۴
۱۲-۴	تحلیل آماری آزمون‌های رشد زبانی و فرازبانی در کودکان پایه دوم.....	۱۵۴
۱۳-۴	مقایسه رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی بین سه گروه آزمودنی‌ها.....	۱۶۲
۱-۱۳-۴	مقایسه رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی زبان فارسی بین کودکان طبیعی در سه پایه۱۶۲	
۲-۱۳-۴	مقایسه رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی زبان آذری بین کودکان طبیعی در سه پایه۱۷۰	
۳-۱۳-۴	مقایسه رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی زبان فارسی بین کودکان دارای کاشت حلزون در سه پایه۱۷۴	
۴-۱۳-۴	مقایسه رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی زبان آذری بین کودکان دارای کاشت حلزون در سه پایه۱۸۲	
۱۴-۴	خلاصه.....	۱۸۶
۱۸۷	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری.....	
۱-۵	مقدمه.....	۱۸۸
۲-۵	بحث.....	۱۸۸
۱-۲-۵	فرضیهٔ اول.....	۱۸۹
۲-۲-۵	فرضیهٔ دوم.....	۱۹۱
۳-۲-۵	فرضیهٔ سوم.....	۱۹۳
۳-۵	نتیجه‌گیری.....	۱۹۵
۴-۵	محدودیت‌های پژوهش.....	۱۹۷
۵-۵	پیشنهاد برای مطالعات آتی.....	۱۹۷
۱۹۸	کتابنامه.....	
۲۰۷	واژه‌نامهٔ فارسی به انگلیسی.....	
۲۱۰	واژه‌نامهٔ انگلیسی به فارسی.....	

فهرست نمودارها

- نمودار (۱-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون غنای واژگانی زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد) ۱۶۳
- نمودار (۲-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون میانگین طول گفته زبان فارسی در سه پایه ۱۶۳
- نمودار (۳-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون رشد زبان TOLD زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد) ۱۶۴
- نمودار (۴-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون آگاهی واجی زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد) ۱۶۵
- نمودار (۵-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون آگاهی نحوی زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد) ۱۶۵
- نمودار (۶-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد) ۱۶۶
- نمودار (۷-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد) ۱۶۶
- نمودار (۸-۴): مقایسه میانگین رتبه آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمونهای فرازبانی کودکان طبیعی در زبان فارسی ۱۶۷
- نمودار (۹-۴): مقایسه میانگین رتبه آزمون رشد زبان TOLD کودکان طبیعی در زبان فارسی ۱۶۹
- نمودار (۱۰-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون غنای واژگانی زبان آذری در سه پایه (برحسب درصد) ۱۷۰
- نمودار (۱۱-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون میانگین طول گفته زبان آذری در سه پایه ۱۷۱
- نمودار (۱۲-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون آگاهی نحوی زبان آذری در سه پایه (برحسب درصد) ۱۷۱
- نمودار (۱۳-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) زبان آذری در سه پایه (برحسب درصد) ۱۷۲
- نمودار (۱۴-۴): مقایسه کودکان طبیعی در آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) زبان آذری در سه پایه (برحسب درصد) ۱۷۲
- نمودار (۱۵-۴): مقایسه میانگین رتبه آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمونهای فرازبانی کودکان طبیعی در زبان آذری ۱۷۳
- نمودار (۱۶-۴): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون غنای واژگانی زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد) ۱۷۵
- نمودار (۱۷-۴): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون میانگین طول گفته زبان فارسی در سه پایه ۱۷۵
- نمودار (۱۸-۴): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون رشد زبان TOLD زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد) ۱۷۶

نمودار (۴-۱۹): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون آگاهی واجی زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد).....	۱۷۷
نمودار (۴-۲۰): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون آگاهی نحوی زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد).....	۱۷۷
نمودار (۴-۲۱): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد).....	۱۷۸
نمودار (۴-۲۲): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) زبان فارسی در سه پایه (برحسب درصد).....	۱۷۸
نمودار (۴-۲۳): مقایسه میانگین رتبه آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمونهای فرازبانی کودکان دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۱۷۹
نمودار (۴-۲۴): مقایسه میانگین رتبه آزمون رشد زبان TOLD کودکان دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۱۸۱
نمودار (۴-۲۵): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون غنای واژگانی زبان آذری در سه پایه (برحسب درصد).....	۱۸۲
نمودار (۴-۲۶): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون میانگین طول گفته زبان آذری در سه پایه.....	۱۸۳
نمودار (۴-۲۷): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون آگاهی نحوی زبان آذری در سه پایه (برحسب درصد).....	۱۸۳
نمودار (۴-۲۸): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) زبان آذری در سه پایه (برحسب درصد).....	۱۸۴
نمودار (۴-۲۹): مقایسه کودکان دارای کاشت حلزون در آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) زبان آذری در سه پایه (برحسب درصد).....	۱۸۴
نمودار (۴-۳۰): مقایسه میانگین رتبه آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمونهای فرازبانی کودکان دارای کاشت حلزون در زبان آذری.....	۱۸۵

فهرست جدول‌ها

جدول (۱-۲): مدل دو بعدی آزمون رشد زبان برگرفته از حسن زاده و مینایی (۱۳۸۰).....	۱۶
جدول (۲-۲): مقولات و واژه‌های مورد استفاده در آزمون تعریف واژه.....	۲۲
جدول (۳-۲): طبقه‌بندی و امتیازهای مربوط به جنبه محتوایی آزمون آگاهی واژگانی.....	۲۴
جدول (۴-۲): طبقه‌بندی و امتیازهای مربوط به جنبه ساختاری آزمون آگاهی واژگانی.....	۲۵
جدول (۱-۳): درجات مختلف کم‌شنوایی برگرفته از تیموری (۱۳۹۰).....	۳۵
جدول (۲-۳): برگرفته از ری (۱۹۹۴: ۳۳): تقطیع کلمه به واحدهای سازنده.....	۵۰
جدول (۳-۳): برگرفته از اسمیث و تاگرفلاسبرگ (۱۹۸۴): تعداد و درصد کودکان در انجام تکالیف فرازبانی.....	۶۳
جدول (۱-۴): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی در زبان فارسی.....	۸۴
جدول (۲-۴): نتایج آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی در زبان فارسی.....	۸۵
جدول (۳-۴): نتایج آزمون آگاهی واجی کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی در زبان فارسی.....	۸۶
جدول (۴-۴): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی در زبان فارسی.....	۸۷
جدول (۵-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی (زبان فارسی).....	۸۸
جدول (۶-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی (زبان فارسی).....	۸۹
جدول (۷-۴): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی در زبان آذری.....	۹۰
جدول (۸-۴): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی در زبان آذری.....	۹۱
جدول (۹-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی (زبان آذری).....	۹۲
جدول (۱۰-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه طبیعی پیش‌دبستانی (زبان آذری).....	۹۳
جدول (۱۱-۴): آزمون گفتار پیوسته در کودکان دوزبانه پیش‌دبستانی دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۹۴
جدول (۱۲-۴): نتایج آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه پیش‌دبستانی دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۹۴
جدول (۱۳-۴): نتایج آزمون آگاهی واجی کودکان دوزبانه پیش‌دبستانی دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۹۵
جدول (۱۴-۴): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه پیش‌دبستانی دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۹۶
جدول (۱۵-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه کاشت حلزون پیش‌دبستانی (زبان فارسی).....	۹۷
جدول (۱۶-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه پیش‌دبستانی دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۹۸

جدول (۴-۱۷): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه پیش دبستانی دارای کاشت حلزون در زبان آذری	۹۹
جدول (۴-۱۸): آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پیش دبستانی در زبان آذری	۹۹
جدول (۴-۱۹): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه پیش دبستانی دارای کاشت حلزون (زبان آذری)	۱۰۰
جدول (۴-۲۰): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه پیش دبستانی دارای کاشت حلزون (زبان آذری)	۱۰۱
جدول (۴-۲۱): آمار توصیفی شاخص های تحلیل نمونه گفتار پیوسته کودکان دوزبانه پیش دبستانی طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری	۱۰۳
جدول (۴-۲۲): آمار توصیفی امتیاز خرده آزمون های مختلف آزمون رشد زبانی در کودکان دوزبانه پیش دبستانی طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی (بر حسب درصد)	۱۰۳
جدول (۴-۲۳): آمار توصیفی مهارت های فرا زبانی در کودکان دوزبانه پیش دبستانی طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری (بر حسب درصد)	۱۰۴
جدول (۴-۲۴): نتایج آزمون غیر پارامتریک من ویتنی تحلیل نمونه گفتار در زبان فارسی و آذری کودکان دوزبانه پیش دبستانی طبیعی و دارای کاشت حلزون	۱۰۵
جدول (۴-۲۵): نتایج آزمون غیر پارامتریک من ویتنی خرده آزمون های آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه پیش دبستانی طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی	۱۰۵
جدول (۲۶-): نتایج آزمون غیر پارامتریک من ویتنی برای مقایسه نتایج آزمون های فرا زبانی کودکان دوزبانه پیش دبستانی طبیعی و کودکان دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری	۱۰۶
جدول (۴-۲۷): آزمون همبستگی بین خرده آزمون رشد زبانی و مهارت های فرا زبانی در کودکان دوزبانه پیش دبستانی طبیعی (زبان فارسی)	۱۰۷
جدول (۴-۲۸): آزمون همبستگی بین خرده آزمون رشد زبانی و مهارت های فرا زبانی در کودکان دوزبانه پیش دبستانی دارای کاشت حلزون (زبان فارسی)	۱۰۸
جدول (۴-۲۹): آزمون همبستگی بین شاخص های رشد زبانی در نمونه گفتار پیوسته و مهارت های فرا زبانی در کودکان دوزبانه طبیعی و کودکان دارای کاشت حلزون (زبان فارسی)	۱۰۹
جدول (۴-۳۰): آزمون همبستگی بین شاخص های رشد زبانی در نمونه گفتار پیوسته و مهارت های فرا زبانی در کودکان دوزبانه پیش دبستانی طبیعی و کودکان دارای کاشت حلزون (زبان آذری)	۱۰۹
جدول (۴-۳۱): نتایج آزمون غیر پارامتریک ویلکاکسون جهت مقایسه رابطه آزمون نمونه گفتار پیوسته کودکان طبیعی پیش دبستانی در زبان فارسی و آذری	۱۱۰

جدول (۳۲-۴): نتایج آزمون غیرپارامتریک ویلکاکسون جهت مقایسه آزمون‌های آگاهی فرازبانی کودکان طبیعی پیش دبستانی در زبان فارسی و آذری.....	۱۱۰
جدول (۳۳-۴): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۱۱
جدول (۳۴-۴): نتایج آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۱۲
جدول (۳۵-۴): نتایج آزمون آگاهی واجی کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۱۳
جدول (۳۶-۴): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۱۴
جدول (۳۷-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی (زبان فارسی).....	۱۱۵
جدول (۳۸-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی (زبان فارسی).....	۱۱۶
جدول (۳۹-۴): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی در زبان آذری.....	۱۱۷
جدول (۴۰-۴): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی در زبان آذری.....	۱۱۷
جدول (۴۱-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی (زبان آذری).....	۱۱۸
جدول (۴۲-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه طبیعی پایه اول ابتدایی (زبان آذری).....	۱۱۹
جدول (۴۳-۴): آزمون گفتار پیوسته در کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۱۲۰
جدول (۴۴-۴): نتایج آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۱۲۱
جدول (۴۵-۴): نتایج آزمون آگاهی واجی کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۱۲۲
جدول (۴۶-۴): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پایه اول ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۲۳
جدول (۴۷-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه کاشت حلزون پایه اول ابتدایی (زبان فارسی).....	۱۲۳
جدول (۴۸-۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۱۲۴

جدول (۴-۴۹): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی دارای کاشت حلزون در زبان آذری	۱۲۵
جدول (۴-۵۰): آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پایه اول ابتدایی در زبان آذری.	۱۲۶
جدول (۴-۵۱): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی دارای کاشت حلزون (زبان آذری).....	۱۲۷
جدول (۴-۵۲): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه پایه اول ابتدایی دارای کاشت حلزون (زبان آذری).....	۱۲۸
جدول (۴-۵۳): آمار توصیفی شاخص‌های تحلیل نمونه گفتار پیوسته کودکان پایه اول طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری.....	۱۲۹
جدول (۴-۵۴): آمار توصیفی امتیاز خرده‌آزمون‌های مختلف آزمون رشد زبانی در کودکان دوزبانه پایه اول طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی (برحسب درصد).....	۱۳۰
جدول (۴-۵۵): آمار توصیفی مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه پایه اول طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری.....	۱۳۱
جدول (۴-۵۶): نتایج آزمون غیرپارامتریک من‌ویتنی تحلیل نمونه گفتار در زبان فارسی و آذری کودکان دوزبانه پایه اول طبیعی و دارای کاشت حلزون.....	۱۳۱
جدول (۴-۵۷): نتایج آزمون غیرپارامتریک من‌ویتنی خرده آزمون‌های آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه پایه اول طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۱۳۲
جدول (۴-۵۸): نتایج آزمون غیرپارامتریک من‌ویتنی برای مقایسه نتایج آزمون‌های فرازبانی کودکان دوزبانه پایه اول طبیعی با کودکان دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری.....	۱۳۲
جدول (۴-۵۹): آزمون همبستگی بین خرده آزمون رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه پایه اول طبیعی (زبان فارسی).....	۱۳۳
جدول (۴-۶۰): آزمون همبستگی بین خرده آزمون رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه پایه اول دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۱۳۴
جدول (۴-۶۱): آزمون همبستگی بین شاخص‌های رشد زبانی در نمونه گفتار پیوسته و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه پایه اول طبیعی و کودکان دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۱۳۵
جدول (۴-۶۲): آزمون همبستگی بین شاخص‌های رشد زبانی در نمونه گفتار پیوسته و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه پایه اول طبیعی و کودکان دارای کاشت حلزون (زبان آذری).....	۱۳۵
جدول (۴-۶۳): نتایج آزمون غیرپارامتریک ویلکاکسون جهت مقایسه رابطه آزمون نمونه گفتار پیوسته کودکان طبیعی پایه اول در زبان فارسی و آذری.....	۱۳۶

جدول (۴-۶۴): نتایج آزمون غیرپارامتریک ویلکاکسون جهت مقایسه آزمون‌های آگاهی فرازبانی کودکان طبیعی پایه اول در زبان فارسی و آذری.....	۱۳۶
جدول (۴-۶۵): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۳۷
جدول (۴-۶۶): نتایج آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۳۸
جدول (۴-۶۷): نتایج آزمون آگاهی واجی کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۳۹
جدول (۴-۶۸): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۴۰
جدول (۴-۶۹): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی (زبان فارسی).....	۱۴۱
جدول (۴-۷۰): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی (زبان فارسی).....	۱۴۲
جدول (۴-۷۱): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی در زبان آذری.....	۱۴۳
جدول (۴-۷۲): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی در زبان آذری.....	۱۴۳
جدول (۴-۷۳): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی (زبان آذری).....	۱۴۴
جدول (۴-۷۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه طبیعی پایه دوم ابتدایی (زبان آذری).....	۱۴۵
جدول (۴-۷۵): آزمون گفتار پیوسته در کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۱۴۶
جدول (۴-۷۶): نتایج آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۱۴۶
جدول (۴-۷۷): نتایج آزمون آگاهی واجی کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۱۴۷
جدول (۴-۷۸): نتایج آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پایه دوم ابتدایی در زبان فارسی.....	۱۴۸
جدول (۴-۷۹): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه کاشت حلزون پایه دوم ابتدایی (زبان فارسی).....	۱۴۹
جدول (۴-۸۰): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۱۵۰

جدول (۴-۸۱): نتایج آزمون گفتار پیوسته کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی دارای کاشت حلزون در زبان آذری	۱۵۱
جدول (۴-۸۲): آزمون آگاهی نحوی کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون پایه دوم ابتدایی در زبان آذری	۱۵۱
جدول (۴-۸۳): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه محتوایی) کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی دارای کاشت حلزون (زبان آذری).....	۱۵۲
جدول (۴-۸۴): آزمون آگاهی واژگانی (جنبه ساختاری) کودکان دوزبانه پایه دوم ابتدایی دارای کاشت حلزون (زبان آذری).....	۱۵۳
جدول (۴-۸۵): آمار توصیفی شاخص‌های تحلیل نمونه گفتار پیوسته کودکان پایه دوم طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری.....	۱۵۵
جدول (۴-۸۶): آمار توصیفی امتیاز خرده‌آزمون‌های مختلف آزمون رشد زبانی در کودکان دوزبانه پایه دوم طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی (برحسب درصد).....	۱۵۵
جدول (۴-۸۷): آمار توصیفی مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه پایه دوم طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری.....	۱۵۶
جدول (۴-۸۸): نتایج آزمون غیرپارامتریک من‌ویتنی تحلیل نمونه گفتار در زبان فارسی و آذری کودکان دوزبانه پایه دوم طبیعی و دارای کاشت حلزون.....	۱۵۷
جدول (۴-۸۹): نتایج آزمون غیرپارامتریک من‌ویتنی خرده‌آزمون‌های آزمون رشد زبانی (TOLD) کودکان دوزبانه پایه دوم طبیعی و دارای کاشت حلزون در زبان فارسی.....	۱۵۷
جدول (۴-۹۰): نتایج آزمون غیرپارامتریک من‌ویتنی برای مقایسه نتایج آزمون‌های فرازبانی کودکان دوزبانه پایه دوم طبیعی با کودکان دارای کاشت حلزون در زبان فارسی و آذری.....	۱۵۸
جدول (۴-۹۱): آزمون همبستگی بین خرده‌آزمون رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه طبیعی (زبان فارسی).....	۱۵۹
جدول (۴-۹۲): آزمون همبستگی بین خرده‌آزمون رشد زبانی و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۱۵۹
جدول (۴-۹۳): آزمون همبستگی بین شاخص‌های رشد زبانی در نمونه گفتار پیوسته و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه پایه دوم طبیعی و کودکان دارای کاشت حلزون (زبان فارسی).....	۱۶۰
جدول (۴-۹۴): آزمون همبستگی بین شاخص‌های رشد زبانی در نمونه گفتار پیوسته و مهارت‌های فرازبانی در کودکان دوزبانه پایه دوم طبیعی و کودکان دارای کاشت حلزون (زبان آذری).....	۱۶۱
جدول (۴-۹۵): نتایج آزمون غیرپارامتریک ویلکاکسون جهت مقایسه رابطه آزمون نمونه گفتار پیوسته کودکان طبیعی پایه دوم در زبان فارسی و آذری.....	۱۶۱

جدول (۴-۹۶): نتایج آزمون غیرپارامتریک ویلکاکسون جهت مقایسه آزمون‌های آگاهی فرازبانی کودکان طبیعی پایه دوم در زبان فارسی و آذری..... ۱۶۲

جدول (۴-۹۷): نتایج آزمون غیرپارامتریک کروسکال-والیس جهت مقایسه آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمون-های فرازبانی کودکان طبیعی در زبان فارسی..... ۱۶۷

جدول (۴-۹۸): نتایج آزمون تعقیبی جهت مقایسه بین گروه‌ها در آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمون‌های فرازبانی کودکان طبیعی (زبان فارسی)..... ۱۶۸

جدول (۴-۹۹): نتایج آزمون غیرپارامتریک کروسکال-والیس جهت مقایسه آزمون رشد زبان TOLD کودکان طبیعی در زبان فارسی..... ۱۶۸

جدول (۴-۱۰۰): نتایج آزمون تعقیبی جهت مقایسه بین گروه‌های طبیعی در آزمون رشد زبان TOLD (زبان فارسی)..... ۱۶۹

جدول (۴-۱۰۱): نتایج آزمون غیرپارامتریک کروسکال-والیس جهت مقایسه آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمون‌های فرازبانی کودکان طبیعی در زبان آذری..... ۱۷۳

جدول (۴-۱۰۲): نتایج آزمون تعقیبی جهت مقایسه بین گروه‌ها در آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمون‌های فرازبانی کودکان طبیعی (زبان آذری)..... ۱۷۴

جدول (۴-۱۰۳): نتایج آزمون غیرپارامتریک کروسکال-والیس جهت مقایسه آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمون‌های فرازبانی کودکان دارای کاشت حلزون در زبان فارسی..... ۱۷۹

جدول (۴-۱۰۴): نتایج آزمون تعقیبی جهت مقایسه بین گروه‌ها در آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمون‌های فرازبانی کودکان دارای کاشت حلزون (زبان فارسی)..... ۱۸۰

جدول (۴-۱۰۵): نتایج آزمون غیرپارامتریک کروسکال-والیس جهت مقایسه آزمون رشد زبان TOLD کودکان دارای کاشت حلزون در زبان فارسی..... ۱۸۰

جدول (۴-۱۰۶): نتایج آزمون تعقیبی جهت مقایسه بین گروه‌های دارای کاشت حلزون در آزمون رشد زبان TOLD (زبان فارسی)..... ۱۸۱

جدول (۴-۱۰۷): نتایج آزمون غیرپارامتریک کروسکال-والیس جهت مقایسه آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمون‌های فرازبانی کودکان دارای کاشت حلزون در زبان آذری..... ۱۸۵

جدول (۴-۱۰۸): نتایج آزمون تعقیبی جهت مقایسه بین گروه‌ها در آزمون نمونه گفتار پیوسته و آزمون‌های فرازبانی کودکان دارای کاشت حلزون (زبان آذری)..... ۱۸۶

فصل اول:

کلیات

شنوایی^۱ یکی از مهمترین حواس پنجگانه آدمی است که فرد را قادر می‌سازد تا تمامی صداهای اطراف خود را بشنود. در واقع شنوایی مانند بینایی یکی از روش‌های اولیه برای کسب تجارب از محیط است. نوزاد انسان از بدو تولد قادر است اصوات پیرامون خود را پردازش کند تا از این طریق، با تکیه بر حس شنوایی، امکان فراگیری گفتار و زبان محقق گردد. در صورت عدم وجود این حس، فرد را ناشنوا^۲ می‌نامند.

کاشت حلزون^۳ شنوایی در افرادی با ناشنوایی عمیق، زمینه‌ای برای رشد زبان گفتاری از طریق کانال شنیداری فراهم می‌سازد. بنابراین بعد از احساس شنیدن از طریق جراحی، کودک نیازمند پردازش و تفسیر سیگنال‌های شنیداری جهت کاربرد آن‌ها در برقراری ارتباط است و با توجه به اینکه سن کودک در فرایند کسب زبان نقش مهمی داشته و نیز ماه‌ها و سال‌های نخستین زندگی وی جهت کسب مهارت‌های زبان بسیار مهم است، بنابراین کاشت حلزون شنوایی شرایط مناسبی را برای کودک فراهم می‌کند. به همین خاطر اقدامات توانبخشی کودکان کاشت حلزون شنوایی شده، همگی باید به منظور افزایش مهارت‌های ارتباطی باشد. زیرا کیفیت تعامل و برقراری ارتباط بین کودک و بزرگسال، نقش مهمی را در یادگیری زبان و گفتار دارد.

مطالعات دربارهٔ تاثیر دوزبانگی^۴ بر رشد زبانی و فرازبانی^۵ کودکان و پیشرفت تحصیلی آنها به نتایج متناقضی دست یافته است. مطالعات پیشین بیشتر به تاثیر منفی دوزبانگی اشاره می‌کنند، در حالی که، برعکس، بیشتر مطالعات اخیر اشاره می‌کنند که دوزبانگی منجر به افزایش آگاهی زبانی و فرازبانی در کودکان کاشت حلزون می‌شود. (کمنس^۶، ۱۳۷۹). هدف این پژوهش مقایسه رشد زبانی و آگاهی فرازبانی در کودکان دوزبانه (آذری-فارسی) کاشت حلزون و طبیعی است تا معیارهای مهم در انتخاب روش آموزشی مناسب کودکان دوزبانه کاشت حلزون تعیین شود.

۱ . hearing

۲ . deaf

۳ . cochlear implant

۴ . bilingualism

۵ . metalinguistic

۶ . Cummins

۱-۲ بیان مساله پژوهش

زبان به عنوان فصل ممیز آدمی با سایر موجودات یکی از مسائلی است که پیوسته مورد توجه دانشمندان علوم مختلف بوده است. بررسی روند رشد زبان و آگاهی فرازبانی کودک از جمله مباحث اصلی مطرح در زبان‌شناسی و روان‌شناسی زبان است. نوزاد طبیعی انسان در زمان تولد، دارای حلزون^۱ کاملاً تکامل یافته‌ای است که می‌تواند پیام‌های صوتی را دریافت و به نقاط خاصی از مغز انسان ارسال کند تا کودک پس از تولد از طریق شنیدن، زبان را فرا گیرد. اما، کودکان با کم‌شنوایی شدید و عمیق به دلیل نقص در دستگاه شنوایی قادر به شنیدن بخش عظیمی از صدای گفتاری خود (بازخورد شنیداری^۲) و دیگران نیستند، به همین دلیل گفته می‌شود این کودکان فاقد پیش‌زمینه ذهنی درباره اصوات گفتاری و نیز مستعد تأخیر در زبان و آگاهی فرازبانی هستند.

آگاهی فرازبانی، یعنی توانایی تمرکز و تفکر در ویژگی‌های زبان که اغلب با استفاده از تکالیف آگاهی واج‌شناختی، واژگانی و نحوی سنجیده می‌شود. تحقیقات پیشین همچنین نشان داده‌اند که آگاهی فرازبانی ممکن است در کودکان دوزبانه بالا باشد، زیرا برای یادگیری دو زبان فرد باید بر ویژگی‌های هر دو زبان توجه نماید. پژوهش‌ها نشان داده است که حتی قرار گرفتن محدود در معرض زبان دوم نیز مزایای واجی دارد (چن^۳ و همکاران، ۲۰۰۴). با این وجود، ممکن است دوزبانگی به تنهایی موثر نباشد، بلکه خود زبان‌ها نیز بر آگاهی فرازبانی کودک به ویژه از نظر آگاهی نحوی تأثیر بگذارند.

پژوهشگران درباره تأثیر دوزبانگی بر رشد شناختی کودکان و پیشرفت تحصیلی آنها به نتایج متناقضی دست یافته‌اند. مطالعات پیشین بیشتر به تأثیر منفی دوزبانگی اشاره می‌کنند، در حالی که، برعکس، بیشتر مطالعات اخیر اشاره می‌کنند که دوزبانگی ممکن است منجر به تأثیر مثبت شود. یکی از این تأثیرات مثبت افزایش آگاهی فرازبانی است. برخی پژوهش‌ها نیز نشان داده‌اند که دوزبانگی باعث افزایش رشد گفتار و زبان در کودکان بهنجار می‌شود. برای مثال، گلدستین و بونتا^۴ (۲۰۱۱) در پژوهش خود دریافتند که کودکانی که به طور پیوسته از دو زبان استفاده می‌کنند، نسبت به همتایان تک‌زبانه، مهارت‌های واجی پیشرفته‌تری دارند. براساس نظر باراک و بالیستوک^۵ (۲۰۱۲) دوزبانگی باعث افزایش آگاهی فرازبانی و عملکرد اجرایی در کودک می‌شود. بالیستوک و کریک^۶ (۲۰۱۰) معتقدند دوزبانگی شفاهی تأثیر مثبت بر توانایی شناختی دارد. از سوی دیگر، میان رشد زبان و آگاهی‌های فرازبانی ارتباط وجود دارد و افزایش رشد زبانی ممکن است به افزایش رشد فرازبانی منجر شود.

^۱ Cochlear

^۲ Hearing Feedback

^۳ Chen et al

^۴ Goldstein and Bunta

^۵ Barac and Bialystok

^۶ Bialystok and Craik